

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROWLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
NEW WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet-

és

Nyugat-

Kanadai Magyar Ujság

EGYESITVE A KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL

ALDINA
BEKEVAR
CANA
CALGARY
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVAR
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTHON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALON
SZT. LASZLO
SZEKELYFOLD
SUDBURY
SUMAS
TABER
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WHITEWOOD

VOL. VII EVFOLYAM

WINNIPEG, MANITOBA, 1930. MÁJUS 1 CSÜTÖRTÖK

NO. 18.SZAM

HUNGARIANS AND THE LEAGUE

BY HARRY C. ELLIOTT

SPEAKING IN THE ROLE OF HUNGARIAN DELEGATE IN DEFENCE OF THE REPORT RECOMMENDATIONS OF THE COMMITTEE FOR BOUNDARIES AND MINORITIES

I feel that I cannot too strongly urge the importance of the points put forward by the Minorities Committee with a view to improving the situation in Europe. In line with my remarks earlier in the session, I would like to express my belief that in order to establish confidence in itself, the League must be willing to take on itself the gravest responsibilities.

Delegates, I say it with the deepest regret, but the fact is that the efforts of the League are being regarded with more and more indifference by a large proportion of the thirty millions of minorities in Europe and the even vaster populations of the nations to whom those minorities are akin. Willingness to look to the League for redress of wrongs is far from being encouraged. Paternal promises and admonitions will not increase that willingness and only the adoption of some such resolutions as those proposed by the Committee will ever re-establish that waning faith.

At the end of the war we were faced with an astonishing paradox. On the one hand, we were told that a new era of international justice was being inaugurated, that the changes wrought by the war were to arise from some other principle than that of "Vae Victis", that reason and honour were to rule the deliberations of the treaty-makers. Far other was the treatment given us in actual fact as we have felt to our misfortune ever since.

At the close of the war our statesmen were forced to cool their heels outside a locked door while their bitter enemies laid their case before the powers. When at last they were admitted it was only to receive a command to sign the treaty thus equitably prepared, a command as preemptory as the technique of diplomacy has ever permitted one sovereign power to use to another. Our representatives signed that treaty, the Treaty of Trianon, while the flags of an enemy were unfurled in the streets of their capital. They signed that treaty as a last desperate remedy for the chaos into which their country had been thrown by lawless occupation, occupation lawless even by the laws of war. They trusted for what else could they do, in the magnanimity of the great powers and their faith in keeping the pledges so liberally given us — perhaps later at some more reasonable time.

That time has been long overdue, and yet here, in solemn assembly, so great and generous a power as our good friend Italy opposes, can rise and oppose the measures of the Committee for slight and selfish grounds.

Still, those who still live under our beleaguered flag are called upon by the unavailing cries of our expatriated brethren and moved by the futile struggles of our lost provinces to adjust themselves to foreign yokes. Nor do I refer only to the Magyar minorities. By what token has it ever been shown that our minor nationalities wished to exchange the alliance of the Magyars for that of other countries? The bitter opposition to have a plebiscite by those countries proves the contrary!

Still the mutilated core of our country is the victim of repeated humiliations. Our lands are flooded by the negligence of those who cannot properly control the territory they have appropriated. Our access to the sea and foreign trade has been cut off. The right to remedy this situation by dint of aerial development has been denied us.

(TO BE CONTINUED)

MUTASSA MEG ALLANDÓAN ANGOL CIKKEINK ISMERŐSEINEK

Ehenhalt egy ir vadonlakó

Ontario Port Arthur kikötővárosától alig tíz mérföldnyire egy kunyhóban oszlásnak induló holttestet talált a Mounted Police. Megállapították, hogy az illető Fred Pentland volt ír rendőr, aki minden jel szerint éhen pusztult a múlt tél folyamán. Utóljára novemberben látták és már akkor is igen gyenge bőrben volt, úgyhogy még akkor se tudott volna munkát vállalni, ha akadt volna keresetre alkalom. Feljegyzéseiből kitűnik, hogy szinte bibliai megadással viselte keresztjét és meglepődött nyugalommal nézett szembe a halállal.

TARTOMÁNYI VÁLASZTÁS LESZ ALBERTÁBAN

Alberta tartományban, ahol jelenleg a liberális párt van kormányon, június 19.-én tartják a tartományi képviselőválasztásokat. Brownlee miniszterelnök kijelentette, hogy kormányának egy előbbi ígéretéhez híven írják ki ezen a nyáron a választások módját, hogy Alberta adófizetőinek módjában legyen dönteniük afelett, hogy ismét megbízák vagy pedig más pártot akar megbízni a tartomány ügyeinek irányításával.

KÉT TANÍTÓ BELEFULT A HEGYIPATAKBA

Vancouveri nem messze szelvéttető szerencsétlenség történt. Az egyik leányiskola két tanítója kirándulásra vitte ki a növendékeket és az egyik szakadék fölötti hidon áthaladva az egyik tanító egyensúlyát veszítette és a mélységben örvénylő hegyipatakba zuhant. Társa minden habozás nélkül utána vetette magát, hogy kimentse a habokból, azonban ő is ott pusztult a sziklák között kanyargó patak vizében. A tanítványok tehetetlenségükben megborodva nézték végig két szerettett fanitómesterük reménytelen élet-halál harcát.

ÚJ RAKÉTAREPÜLŐGÉPEL KISÉRLETEZNEK A NÉMETEK

Düsseldorfbani Esplenlaub Gottlieb mérnök újabb rendszerű rakétarepülőgépet tervezett, mely sokban különbözik Opel szabaddalmától. A fark nélküli érdekes repülőalkotmány már meg is tette próbáját és nem kevesebb, mint 95 mérföldnyi sebességet ért el óránként. A mozgató erőt ez esetben is csövekből hátrafelé kilőtt rakéták szolgáltatják.

MEGKERÜLT EGY KÖRÖZÖTT SIKKASZTÓ

The Pas bányavárosból jelentik, hogy Cold Lake állomáson egy rendőr felismerte a körözött fényképek alapján Robinson torontói tisztviselőt, akit \$6,000 elikkasztásával vádolnak. A nyomozás során kiderült, hogy hamis csekkeket váltott be Quebecből egészen British Columbiáig és éppen "nyugodtabb" vidékre akart szökni, amikor a rendőr lefűlte.

„A MAGYAR NYELV A SZERVEZKEDÉS ALAPJA”

DR. SZENT-IVÁNYI DOMOKOS NYUGATKANADAI ALKONZUL RESZLETESEN TÁRGYALTA A KANADAI ES ÁLTALÁBAN A KÖLFÖLDI MAGYARSÁGOT ERDEKLŐ PROBLÉMÁKAT A WINNIPEGI TÁRSASÁG LEGUTÓBBI ÜLÉSÉN — A FAJI ES EGYÉNI TULAJDONSÁGOKAT FIGYELEMBE VÉVE MUTATOTT RA A TEENDŐKRE

Mult szerdán este tartotta meg a legfőbb biztositka, a magyar nyelv Társaság vezetőbizottságának felkérésére előadását Dr. Szent-Iványi Domokos, ges magyar fellépés kiáltásának. Er Schebeck István winipegi konzul helyettese, aki Heister Sándor bevezető szavai után a külföldi magyarság életéből vett példákkal megvilágítva voncolta iszre a kanadai magyarság problémáit. Rávilágított arra, hogy miért tudtak aránylag óriási eredményeket elérni a gyarmatosítás terén az angolok, annak ellenére, hogy éppen nem mondhatók kora hódítóknak a portugálokkal, franciákkal és hollandusokkal szemben. A földrajzi és természeti adottságok mellett főleg egyes faji és egyéni tulajdonságok azok, amelyek valamely nép külföldi érvényesülésében döntő szerepet játszanak a miután a világ gyarmatosításának, meghódításának és kihasználásának ideje elérte tetőfokát — nekünk mások példáján haladva faji és egyéni tulajdonságainak tökéletesítésével kell keresnünk külföldi boldogulásunk útját.

A latin, pl. az olasz és francia nép társaság, ugyancsak a szlovákoknál általában véve az erős kéz alatt egyesített tömegek értek el eredményeket a történelem folyamán. Erős állami hatalom híján a latin és szláv meg lehetőséget, lapos embercsoport, bár kiváló egyedeket adott a világnak. Az angol-szász népeknek éppen megfordítva áll a dolgot, amennyiben gyakran éppen a a gyenge központi hatalom idejében ért el a társadalom maradandóbb eredményeket, melyekre csak azután tette rá az állam a kezét, miután már a társadalom valamely szervezete kikaparta a gesztenyét a tűzből. Az angol-szász országokban, tehát Kanadában is a társadalomnak magyar szemmel szinte érthetetlen nagy szerepe van az ország ügyeinek intézésében és így a kanadai magyarságnak is lassan-lassan meg kell saját társadalmát szerveznie és meg kell találnia a kanadai társadalom intőző köréhez az összeköttetéseket, ha nem akar névtelenül elveszni a nagy idegenségben.

Még azoknak a honfitársainknak is nehéz volt a kezdet, akik a körülmenyek szerencsés alakulása folytán már milliók vagyonnal bírnak. Az újvilágban azonban nem kell csüggednünk, miután a társadalmi és gazdasági berendezése sokkal ruganyosabb, mint másutt és ennek folytán a lehetőségek is nagyobbak. Azonban a sikert és megbízhatóságot a magyar történelem folyamán oly sokszor nélkülözött összetartás és ennek

legfőbb biztositka, a magyar nyelv ápolása a legfőbb kelleke az egységesség megteremtésének. Er pedig főleg politikai és társadalmi eredmények elérése szempontjából van szükség.

Egyik legfontosabb kelleke azonban a kanadai boldogulásnak — mondom többek között Dr. Szent-Iványi — az angol nyelv tökéletes elsajátítása s emellett a magyar nyelv megőrzése és az Egyesült Államok millio magyarországnak példája mutatta meg csak igazán, hogy mennyire nem válik be ha akár kuruc akár labanc magyarak vagyunk, azaz ha göröcsen ragaszkodunk elszigeteltségünkhöz, il letölég teljesen beolvadunk: itt csak az angol összeköttetések megszerzése és saját faji és egyéni értékeink megbecsülése az, ami boldogulásunkat előmozdítja.

A kezdet kezdetén azonban megfontolt alapossgággal kell előkészíteni a társadalmi és később a politikai befolyásunkat és érvényesülésünket. E lényeg a legfontosabb az egyházak és egyesületi kebelében megszervezett magyar nyelvű oktatás, téli angol nyelv iskolákban való minél tömegesebb részvétel, a kiskönyvtárakban magyar és magyartárgy angol kötetek elhelyezése, központi magyar szervezet kialakítása és a magyar sajtó felhasználása, ezzel kapcsolatosan az angol sajtó és közvélemény tájékoztatása.

Nagyobb programszámba megy a legközelebbi lépés: a magyar szervezetek szoros együttműködése, magyar kiállítások rendezése és legfőképpen a magyar nép tehetségesebb fiainak kanadai egyetemeken való képzése, ami a legfőbb biztositka a magyar érdekek megvédésének, illetőleg diadara juttatásának. A végcél azonban a többi nemzetiesség közül is kitűnő, magasabb tisztaságra magyarokat nevelésnek, állandó magyar rádió s sajtótudatosított szolgálatot létesíteni és megteremtteni Magyarországot és Kanada között egy a gazdasági, mint a szellemi kapcsolatot. Még a gazdasági összeköttetést kereskedelmi kamara építené ki, a szellemi kapcsolatok megerősítésére a diákseregvonni a legalkalmasabb és ha kanadai diákok mennének át magyar egyetemre, viszont magyarak jönnének Kanadába, egy biztositva volna a két ország közötti nagyobb megértés, aminek a kanadai magyarak látnak a legnagyobb hasznát — fejest be beszéd Dr. Szent-Iványi, akinek Heister árszaköri alelnök közönte meg az étékes előadást.

Allandó magyar műsor lesz a rádióban

Az amerikai magyar lapok híradása nyomán örömmel közöljük, hogy a clevelandi WHK rádióadóállomás neves magyar művészek előadásait és valódi magyar cigányzenét közvetít minden vasárnap délután fél 6 órakor, melyet Keletkanadában mindenütt tisztán hallhatnak honfitársaink. Legutóbb is a magyar értékeknek egész sora szerepelt a "Hungarian Radio Art Association" műsorán.

Cáktornyai Gamauf László, az európai hírv budapesti Pauleszrina kórus megalapítója vezénélte a clevelandi magyar férfakból és nőkből alakított éne- és zenekart, Bogán László, "Cleveland Philharmonic Orchestra" első hegedűse és Jajlovzky Vilma operanékesnő pedig magyar szerzők műveit adták elő. A megnyitó beszédet Petás Károly, Cleveland város magyar tanácsnoka mondotta.

Kirabolták a wellandi plébániát

A "Welland-Port Colborne Evening Tribune" egyik legutóbbi számában sajnálatos betörésről tesz említést, amidőn a wellandi magyar ferences rendház kiablását írja le. Az angol lap szerint mult vasárnap reggel 7 és 8 óra között, amidőn a rendház lakói a szomszédos katolikus templomban tartózkodtak, ismeretlen tettesek behatoltak a plébániára és feltörvén a pénzszekrényt az utolsó centig elvitték a hitközség adósságainak törlesztésére szánt \$980-t, melyből \$480 volt készpénz, míg a többi \$500 csekk.

Ft. Héldy Jeromosnak a nyomonzó hatóságok részére adott felvilágosításából kitűnik, hogy csakis a plébánia beosztásában, illetőleg a pénz helyével ismerősök követhették el a betörést. A hidegvérű tettesek a rendház hátsó ajtaján hatoltak be Ft. Héldy Irodájába és ugyancsak a hátsó ajtón távoztak. A rendőrség erőyes nyomozást indított az ügyben és remélhetőleg hamarosan kézrekeríti a tetteseket, akik a hitközség tagjainak pénzével odébb álltak.

A „SÁRI” DIADALA TORONTÓBAN

KÁLMÁN IMRE OPERETTJÉT ÓRIÁSI SIKERREL ADTAK ELŐ HUSVÉT HETÉBEN TORONTÓ EGYIK LEGNAGYOBB SZÍNHÁZÁBAN — HAJÓS MICI PRIMADONNA NEVÉT ŪLES BETUKKEL HIRDETTÉK AZ ANGOL UJSÁGOK

Husvét héttől kezdődőleg egy teljes hétig magyar darabot játszott Torontó egyik legnagyobb színháza, a Royal Alexandra Theatre. Es ez alkalommal nem egy angol szintársulat próbálkozásáról volt szó, hanem valódi magyaros, izig-érig óhazai mulató hangulatot varázsoltak a kanadai színházban a darab magyar szereplői, no meg Bence Károly cigányprímás harsmítatlan bandája, mely úgy husta a szebbnél szebb magyar nótákat, hogy még az angol közönség is majd megszakadt a szíve beles.

Kálmán Imre dallamos szerzeményeit nem kisebb primadonna énekelte, mint Hajós Mici, akit "Mitsi" néven egész Amerikában becéz a közönség s aki már nem egy magyar darabot Kanadában is előadva segítségünkre lesznek a kanadai magyaroknak. A Márton Pál vezetése alatt álló zenekar magyar muzikáljárdításában.

LEGUJAB HIREK

A MAGYAR JOVÁTETEL KERDESÉT végrevalahára rendezték Párisban, úgyhogy a magyarságnak ezen régi peres ügye ezáltal befejezést nyert. A United News Cable április 29.-én kelt párisi távirata szerint Magyarország 1943-ig \$2,100,000-t, attól fogva 1966-ig pedig \$2,600,000 kártérítést köteles fizetni, viszont Franciaország és a kiáltást \$4 millió dolláros alapot létesítenek az elkobzott földbirtokok tulajdonosainak, a nagyjánt pedig 20 millió dolláros alapot létesít a megszállók által megkárosított magyarok kárpótására.

MEGCSOKOLT WILLINGDON KORMÁNYZÓ NEJE EGY MAGYAR LÁNYT, amint a Vancouver Sun" egyik legutóbbi számából olvassuk. A sumasi magyar dohánytermelők nevében ugyanis Kovács Imre honfitársunk leánya közönte fel a Womens Canadian Club ünnepségén, melyre mintegy négy száz főt számláló előkelő közönség jelent meg. A vancouveri angol lapok hosszan emlékeztek meg a ráknézve jelentős eseményről, sőt Kovács Madeline fényképét is közzíték, melyet lapunk legközelebbi számában mi is bemutatunk olvasóinknak.

MAGYAR MŰVESZKIALLITÁS nyitott meg a mult hét végén Washingtonban, az Egyesült Államok fővárosában és az amerikai műértők, valamint a politikai és külképviseleti kitűnőségek valóságos zárandoklatban keresték fel a magyar festők és szobrászok remekbe készült alkotásait. A Kanadai Magyar Ujság máris egyengeti az utat a kiállítás kanadai bemutatására és ha Montreal és Torontó illetékes körei meg tudják oldani a rendezéssel járó nehézségeket, akkor a kanadaiak is gyönyörködhetnek a magyar művészek alkotásában.

A BEVANDORLÁST NEMCSAK KANADA szigorította meg, hanem az Egyesült Államok kormánya is újabb leszállította a kvótát és az 1890-ben tartott népszámlálási adatokra támaszkodva az eddigi évi 150,000-as kvótát 120,000-re szálította le. Mig Németországból ennek alapján 25 ezer ember helyett 51 ezret engednek be az amerikaiak, addig Magyarországból 869 helyett ezentul csak 473-an mehetnek az Egyesült Államokba.

HÁROM MAGYAR MUNKÁS SEBESOLT MEG mult szombaton déli előtt a Winnipeg melletti Seven Sisters vizesékek mellett épülő áramfejlesztőtelep munkálatainál, mint Gregus Mihály tudósított írja. Elsőnek a torontói Wirtz Vincs járt szorencsétlenül s leesvén a magasból, oldalborodáját és fejét törte be, majd az ungmegyei Ondilla János szenvedett a bokáján felül súlyos zuzódást, mig végül a Zemplén megyei Puskár Jánost ütötte el a mozdony és mindkét lábát eltörte. Mindhárom honfitársunkat a General Hospitalban ápolják. Látogassuk meg őket!